

Ekologisk hållbarhet i den
fysiska planeringen,
teori till handling

Annelie Kjellberg

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
SLU Alnarp
Examensarbete inom landskapsarkitekturprogrammet
2008:35

Annelie Kjellberg
Skriva om landskap, EX0272

Kandidatuppsats i landskapsplanering, C-nivå
Landskapsarkitekturprogrammet, SLU, Alnarp
2008-05-29

Ekologisk hållbarhet i den fysiska planeringen, teori till handling.

Annelie Kjellberg

Handledare: Helena Mellqvist
Examinator: Karin Hammarlund

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
SLU Alnarp
Examensarbete inom landskapsarkitekturprogrammet 15 hp
Huvudämne: landskapsplanering
2008:35

Förord

“These drops appear discreet, floating in their own little part of space, but they are all connected by the web and they depend on the atmosphere for their surface tension. We are the same. We walk the Earth on our own two legs, but we breathe the same air here where I live in Canada as they do in Australia or Norway. Air, water...our ecosystem is one.”¹

- Evan Leeson, fotograf

Tack alla kommundienstämman som ställt upp på intervju. Tack min handledare och min diskussionsgrupp för ert engagemang. Låt oss skapa en hållbar värld tillsammans.

Figur 1: Omslagsbild.

Foto: Evan Leeson

<http://www.flickr.com/photos/ecstaticist/1340787730/>, 2008-04-29

---

¹ Leeson, <http://www.flickr.com/photos/ecstaticist/1340787730/>, 2008-04-29

Sammanfattning

Med målet att utforska, få inblick i och förstå vad det är som styr möjligheterna att planera ekologiskt hållbart och få det genomfört har jag skrivit den här uppsatsen.

Det finns ingen entydig definition av begreppet hållbar utveckling men världstoppmöten och rapporter har jobbat fram mål och strategier. Jag presenterar en del av den teori som finns men huvuddelen av den här uppsatsen är baserad på 6 intervjuer jag haft med planerare på kommuner runt om i landet. Flera kommuner använder sig av regeringens miljömål och har arbetat in dem i översiktsplanen över kommunen. Under intervjuerna identifierades olika hinder såsom brist på resurser, missgynnande maktstrukturer, konflikter med marknadskrafter och helt enkelt att man inte är överens om vad ekologisk hållbarhet är i praktiken.

Min metod att få information genom intervjuer och dokumentera dem med anteckningar hade som alla metoder sina svagheter. Det var svårt att lägga all uppmärksamhet på det som sägs samt att hävda absolut sanningsenlig dokumentation. Jag försökte dock minimera bristerna.

Jag fann att planeraren på kommunen är en person i ett sammanhang. Det går inte att förändra världen som ensam planerare om man inte har stöd från resten av organisationen. Politiker, näringsliv och befolkning måste dra åt samma håll. Istället för att fastna i definitionen av begreppet ekologisk hållbarhet måste vi komma vidare i diskussionen och se vad vi konkret kan förverkliga. Vi måste vara öppna och konstant jobba med frågan. Vi behöver en gränsöverskridande dialog mellan alla parter. Man behöver komma fram till ett gemensamt synsätt som leder vidare till handling. Marknadskrafterna styr så antingen kan vi omstrukturera hela det globala samhället eller så får vi hitta argumenten som visar att det är lönsamt att planera mer långsiktigt.

Nyckelord: ekologisk, hållbar utveckling, intervju, planering, kommun

Abstract

I wrote this essay with the aim to explore, understand and get some insights into what it is that effects the possibilities to plan for ecological sustainability and make it happen.

There is no clear definition of sustainable development but world top meetings and reports have developed goals and strategies. I will present some of the theory at hand but most of this essay is based on six interviews with planners at local governments from around the country. Several of the local governments are using the goals issued by the state government by putting them into their large scale plans. During the interviews some obstacles were identified, like a lack of resources, disadvantaging powerstructures, conflicts with marketeconomy and simply different meanings about what ecological sustainability is in practice.

My method of getting information through interviews and documenting them by taking notes had, as all methods, it's weaknesses. I found it hard to put all my attention to what was said and it was also hard to claim absolute truthfulness to the documentation. I tried to minimise the weaknesses.

I found that planners are part of a greater whole. It is not possible to change the entire world by oneself as a planner if there is no support from the rest of the organisation. Politicians, industry, and population need to be on the same track. Instead of getting stuck in the definition of ecological sustainability, we need to move on and see what we can put into effect. We need to stay open and constantly work with the subject. We need a cross boundary dialog between all stakeholders and find a common view that leads to action. The market economics are in command so either we reconstruct the entire global society or find the arguments that shows the profit of long-term planning.

Keywords: ecological, sustainable development, interview, planning, local government

Figur- och tabellförteckning

Figur 1: Omslagsbild.....	4
Figur 2: Visar de 16 miljömålen	14
Figur 3: Sverigekarta med de aktuella orterna.....	18
Figur 4: Foto av vägskylt	22
Tabell 1: kommuninformation	19

Innehållsförteckning

Förord	4
Sammanfattning	5
Abstract	5
Figur- och tabellförteckning.....	6
Innehållsförteckning.....	7
Inledning.....	8
Bakgrund	8
Frågeställning	8
Mål och Syfte	8
Avgränsningar	8
Tillvägagångssätt.....	8
Teori	10
Definition av hållbar utveckling.....	10
Ekologiskt hållbar utveckling.....	10
Dokument mm som behandlar ekologisk hållbarhet.....	10
Bruntlandrapporten.....	10
Riodeklarationen	10
Agenda 21	11
Johannesburg – FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling	12
Ekologisk hållbarhet, Regeringens skrivelse 1997/98:13	13
Hållbara städer och tätorter i Sverige – förslag till strategi.....	14
Regeringens miljömål	14
Intervjuer med kommunala planerare	17
Genomförande.....	17
Intervjupersonerna.....	18
Tabell.....	19
6 frågeställningar.....	19
Hur jobbar man med ekologiskt hållbar utveckling i det vardagliga arbetet på kommunen?	19
Vilket utrymme finns inom den kommunala organisationen för frågor om ekologisk hållbar utveckling?	23
Vilka styrdokument arbetar man med i kommunen?	25
Planerarnas idéer och visioner.....	26
Vilken möjlighet har planerarna att påverka?	27
Vilka hinder de ser för genomförande.....	28
Diskussion	31
Metoddiskussion.....	31
Resultatdiskussion.....	32
Slutsatser	34
Källförteckning.....	35
Tryckta källor	35
Elektroniska källor	35
Muntliga källor	36

Inledning

Jag frågar mig varför inte mer redan har hänt. För att kunna förverkliga teorin om att bygga ekologiskt hållbart behövs kunskap om hur det fungerar. Vad finns det för drivkrafter och styrmedel? Finns det hinder i organisationen eller handlar det om prioriteringar? Detta vill jag utforska och förstå för att man ska kunna göra något åt det. Jag vill att det ska finnas levande skogar för mina barnbarn att ströva omkring i. Att de ska kunna dricka vattnet i bäckarna och höra fåglarnas sång på våren.

Bakgrund

Efter FN:s klimatpanels rapporter står det nu klart att vi inte kan fortsätta att hantera jorden på det sätt vi gjort i modern tid. Jorden utarmas, klimatet förändras pga oss och en enorm mängd gifter sprids i naturen.

Det har skrivits mycket i ämnet om hur det samhället skulle kunna se ut som skulle vara ekologiskt hållbart. Kunskapen finns. Men nu börjar det bli bråttom och det gäller att göra ord till handling.

Frågeställning

Med utgångspunkt från den kommunala planerarens perspektiv, vad är det som påverkar förverkligandet av ett ekologiskt hållbart samhälle?

Mål och Syfte

Att utforska, få inblick i och förstå vad det är som styr möjligheterna att planera ekologiskt hållbart och få det genomfört. Jag vill att detta ska bli ett underlag för att lättare kunna förverkliga det ekologiskt hållbara samhället.

Avgränsningar

Jag avgränsar mig till att titta ur den kommunala planerarens perspektiv och vad man i den positionen kan åstadkomma. Jag har också valt att koncentrera mig på den ekologiska delen av hållbar utveckling. Jag är dock väl medveten om att det är helheten där alla aspekter såsom ekonomiska, sociala och ekologiska ska fungera tillsammans som skapar en hållbar utveckling. Ytterligare avgränsning har jag i mitt val av metod där huvuddelen ska komma ur 6 intervjuer av kommunala planerare.

Tillvägagångssätt

Huvuddelen av materialet ska jag hämta från intervjuer med planerare på kommuner runt om i landet. Även andra yrkesgrupper kan komma i fråga att intervjua för att få en bättre helhetsbild.

Jag ska intervjuva 6 planerare för att få en någorlunda sammansatt bild av hur det kan se ut i olika kommuner, olika med avseende på storlek och lokalisering i landet.

Intervjuerna kommer att vara kvalitativa intervjuer. Uppsatsen är en utforskande uppsats som grundar sig på planerarnas egna erfarenheter och uppfattningar. I min intervjuteknik ska jag ta fasta på Steiner Kvales metod.

Han skriver att syftet med den kvalitativa forskningsintervjun är att få beskrivningar av den intervjuades livsvärld för att kunna tolka det den intervjuade säger. Man behöver först komma fram till vad, varför och hur man ska intervjuva. Dvs tillgodogöra sig kunskap om ämnet, klargöra syftet och förvärva kunskap om intervjutekniker. Mina intervjuer ska bli explorativa intervjuer. Dessa beskriver Steiner Kvale som öppna och föga strukturerade.²

En stor del ska också vara litteratursökning. Den syftar till att få bättre kunskap i ämnena ekologisk hållbarhet, intervjuteknik och ev. kommunernas organisation. Men också till att följa upp vad jag lär mig under intervjuerna.

---

² Kvale, Steiner, 1997

Teori

Definition av hållbar utveckling

Det finns ingen entydig definition av begreppet hållbar utveckling. Det är ett projekt utan färdig lösning. Man brukar ofta säga att det omfattar sociala, ekologiska och ekonomiska aspekter. Helhetssyn, dialog och kritiskt tänkande är grunden.³

Ekologiskt hållbar utveckling

Hållbar ekologisk utveckling handlar om att ta hand om de miljöproblemen vi har och det som ligger till grund till varför vi har dem. Detta är i hög grad en politisk sak då det handlar om de beslut vi tar och hur vi agerar. Beslut kan tas av den enskilde människan i sitt vardagsliv eller av makthavare eller tjänstemän på olika nivåer. Vi som människor har en makt över naturresurserna och här behöver vi ta ett ansvar så att utvecklingen blir just hållbar.

Utveckling kan se ut på många olika sätt. Ofta när man pratar om utveckling handlar det om hur de så kallade utvecklingsländerna kan höja sin allmänna välfärd. Ekologiskt hållbar utveckling berör alla. Det handlar om en samhällsförändring där olika strukturer i samhället är viktiga och där man ser till de ekologiska systemen med biologisk mångfald, vattnets kretslopp osv.

För att behandla temat ekologisk hållbarhet vill jag presentera en grund av det som finns skrivet som riktlinjer i olika rapporter, deklARATIONER och miljömål.

Dokument mm som behandlar ekologisk hållbarhet

Jag vill här nedan presentera ett axplock av betydelsefulla rapporter och dokument vi har att arbeta med i Sverige.

Bruntlandrapporten

Begreppet hållbar utveckling blev känt i samband med FN-rapporten Vår gemensamma framtid, även kallad Bruntlandrapporten 1987⁴. Dess ursprungliga definition av begreppet hållbar utveckling lyder: "En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov."

Riodeklarationen

FN:s konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro år 1992 var den andra milstolpen i den process, som kommit att handla om hållbar utveckling, vilken inleddes med FN:s konferens om den mänskliga miljön i Stockholm år 1972. Det var på svenskt initiativ som man för första gången tog upp miljöfrågan till samlad behandling i FN. Konferensen i Stockholm utmynnade i en deklARATION och ett handlingsprogram.⁵

³ <http://www.lu.se/om-lunds-universitet/policydokument-och-planer/haallbar-utveckling/definition-av-haallbar-utveckling>, 2008-03-19

⁴ http://sv.wikipedia.org/wiki/H%C3%A5llbar_utveckling, 2008-03-19

⁵ Regeringens skrivelse 2002/03:29, sid 4

Vid konferensen medverkade regeringsföreträdare och representanter från kommuner, näringsliv och frivilligorganisationer. Detta var något nytt, att samla så många olika intressen. Mötet utmärkte sig också genom att omfatta ett brett ämnesområde och koppla samman miljö- och utvecklingsfrågor. Man antog tre grundläggande dokument:

- ❖ Riodeklarationen om miljö och utveckling
- ❖ Handlingsprogrammet Agenda 21
- ❖ Skogsprinciperna

Två internationella miljökonventioner, konventionen om klimatförändringar och konventionen om biologisk mångfald, skrevs också under av företrädare för mer än 150 länder och dåvarande EG.⁶

Riodeklarationen innehåller 27 principer. Av dessa kan nämnas principen om att den som förorenar ska betala och försiktighetsprincipen som säger att avsaknaden av vetenskaplig bevisning inte får användas som ursäkt för att skjuta upp kostnadseffektiva åtgärder för att förhindra miljöförstöring om det föreligger hot om allvarlig eller oåterkallelig skada.⁷

Den svenska regeringen har alltsedan Riokonferensen pekat på den nyckelroll som kommunerna har i arbetet med att genomföra de åtaganden som gjordes i Rio de Janeiro. Ett omfattande arbete har skett i det stora flertalet kommuner i landet där också en mängd olika aktörer har medverkat i det lokala Agenda 21-arbetet. År 2001 hade drygt 70 procent av landets kommuner antagit en Agenda 21-plan eller motsvarande i fullmäktige.⁸

Agenda 21

Handlingsprogrammet innehåller 40 kapitel uppdelat i fyra olika avsnitt:

- ❖ sociala och ekonomiska dimensioner,
- ❖ bevara och förvalta resurser,
- ❖ stärka viktiga samhällsgrupper samt
- ❖ medel för genomförande.⁹

Den antogs på konferensen i Rio de Janeiro 1992. Målet med den var att uppnå en hållbar utveckling genom att utrota fattigdom och undanröja hoten mot miljön. Den anger de mål som bör uppnås, vilka åtgärder som är nödvändiga samt ger anvisningar för genomförandet. Den uppmanar starkt till handling och den ska genomföras med beaktande av de principer som finns med i Riodeklarationen.¹⁰

I Agenda 21 anges hur världens regeringar, kommuner och viktiga samhällsgrupper bör skapa utveckling utan att äventyra miljön för kommande generationer. Men trots många aktiviteter på

---

⁶ <http://www.regeringen.se/sb/d/6936>, 2008-03-19

⁷ Miljö- och naturresursdepartementet, 2003

⁸ Regeringens skrivelse 2002/03:29

⁹ <http://www.regeringen.se/sb/d/6936>, 2008-03-19

¹⁰ agenda 21-en sammanfattning, 2000

alla nivåer och framsteg i vissa avseenden visar FN:s utvärderingar att problemen, sedan dess, på många områden förvärrats.¹¹

Kapitel 10, om integrerad syn på planering och hushållning med naturresurser, behandlar införandet av en integrerad fysisk planering och markhushållning. Kapitlet tar upp policy-utformning, planeringssystem, styrmedel och stärkande av allmänhetens medverkan. Som de konkreta mål som regeringarna bör sträva efter att uppnå anges

- ❖ att upprätta program för bästa möjliga markanvändning och en hållbar hushållning med markresurser senast till år 1996,
- ❖ att förbättra system för planering, hushållning och utvärdering i fråga om mark och markresurser senast till år 2000,
- ❖ att förstärka institutioner och samordningsmekanismer senast till år 1998 och
- ❖ att införa mekanismer för att ge befolkningen möjlighet till delaktighet i beslut om markanvändning och hushållning med mark senast till år 1996.¹²

Johannesburg – FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling

Världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg år 2002 följde upp genomförandet av Agenda 21 och övriga åtaganden från konferensen i Rio. Man ville konkretisera. Toppmötet resulterade i en deklARATION och en genomförandeplan med en rad nya mål som kompletterar FN:s så kallade milleniumutvecklingsmål.¹³

Världstoppmötet ses allmänt som den tredje milstolpen sen Stockholm år 1972.

Det var 20 000 deltagare från 189 medlemsländer samt från mellan- och icke-statliga organisationer. Här fastslags det att all utveckling skall vara hållbar med en integrerad behandling av ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter.¹⁴

Sveriges förberedde sig med täta kontakter med svenskt näringsliv och andra delar av den privata sektorn. Man tog in synpunkter på förhandlingstexter och svenska positioner från näringslivet samt andra intressegrupper. Man tog även in kunskap från vetenskapssamhället som man uttrycker det. Förutom den politiska deklARATIONen och genomförandeplanen lanserades 220 internationella partnerskap.¹⁵

Som svenska åtgärder nämns arbete med miljökonsekvensbeskrivningar (MKB):

”Bland annat studeras om förfarandet är effektivt och ger miljökonsekvensbeskrivningar av tillräckligt hög kvalitet och om myndigheter, allmänhet m.fl. har tillräckligt stort inflytande över begränsningar av skadeverkningar av projekten. ... Med den nya lagstiftningen kommer miljöpåverkan av bl.a. kommunernas fysiska planer att redovisas tydligare och mer utförligt än hittills.”¹⁶

¹¹ Regeringens skrivelse 2002/03:29

¹² agenda 21 – en sammanfattning, 2000

¹³ <http://www.regeringen.se/sb/d/3807>, 2008-03-19

¹⁴ Regeringens skrivelse 2002/03:29, sid 1

¹⁵ Regeringens skrivelse 2002/03:29, sid 4-6

¹⁶ Regeringens skrivelse 2002/03:29, sid 56

Ekologisk hållbarhet, Regeringens skrivelse 1997/98:13

Regeringens utgångspunkt för arbetet med att ställa om Sverige till ekologisk hållbarhet har varit det åtgärdsprogram som år 1997 redovisades i denna skrivelse. Redovisningar av hur långt arbetet framskridit har lämnats i skrivelserna Hållbara Sverige – uppföljning och fortsatta åtgärder för ekologiskt hållbar utveckling (skr. 1998/99:5, 1999/2000:12, 2000/01:38 och 2001/02:50).¹⁷

I den här skrivelsen från 1997 står det att Sverige skall vara en pådrivande kraft och ett föregångsland för en ekologiskt hållbar utveckling. Om samhällsplanering och byggande står följande:

”Samhällsbyggandet skall präglas av varsamhet. Känsliga och betydelsefulla naturmiljöer och ekosystem skall skyddas liksom värdefulla kulturmiljöer. Nyttjande av mark för byggnader, anläggningar och trafikleder, m.m. skall ske med hänsyn till miljö- och resurshushållning samt kulturvärden. Den fysiska planeringen skall präglas av helhetssyn. Grundläggande förutsättningar för produktion och välfärd kan därmed bevaras också för kommande generationer. Stora delar av vårt bestånd av bostäder närmar sig nu den ålder där omfattande ombyggnads- och renoveringsåtgärder behövs. Det är angeläget att dessa åtgärder får en ekologisk inriktning och genomförs på ett sådant sätt att bebyggelsens arkitektoniska kvaliteter och kulturhistoriska värden tas till vara. Vårt boende har en central betydelse för vårt sätt att bruka naturresurserna. Exempelvis går en betydande del av vår energiförbrukning till att värma och driva byggnader. Olika emissioner måste begränsas. Avloppshanteringen bör effektiviseras och återanvändningen av byggmaterial bör öka.”¹⁸

Man skrev också att det behövdes ett vidgat perspektiv i den kommunala översiktsplaneringen, förbättrad mellankommunal samverkan och regional planering och förbättrade möjligheter för kvinnor att medverka i samhällsplaneringen¹⁹

I skrivelsen fokuserade man mycket på ekologisk modernisering, ett begrepp som kom på 1980-talet av samhällsvetarna Joseph Huber och Martin Jänicke. Det var ett sätt att gifta ihop tillväxt och miljö och en övertygelse om att en ekologisk omställning inte står i konflikt med marknadskrafterna. Denna strategi har dock fått mycket kritik som säger att den är allt för centraliserad kring näringslivets behov i industrialiserade länder. Social rättvisa försvann från dagordningen och fokuseringen på nationella miljöproblem skuggade ut mer internationella hållbarhetsproblem som frihandels konsekvenser eller växthuseffekten. Det var ett starkt centraliserat sätt att föra miljöpolitik. I och med Hållbara Sverige satsades 14,6 miljarder kronor. Att jämföra med den samlade centrala miljöadministrationens årliga budget på 1,2 miljarder. Resultatet av denna gröna kraftsamling har fått mycket hård kritik. Få och dyrköpta arbetstillfällen, mycket liten miljöeffekt och för lite ny miljöteknik är punkter som lyfts fram av

¹⁷ Regeringens skrivelse 2002/03:29

¹⁸ Regeringens skrivelse 1997/98:13, 2:12

¹⁹ Regeringens skrivelse 1997/98:13, 3.12.2

Per Kågesson och Ann-Marie Lidmark i en rapport från Naturskyddsföreningen och av riksdagens revisorer.

Agenda 21, FN:s utvecklingsorgan (UNDP) och regeringens egen demokratiutredning slår alla fast att miljöfrågorna kräver ett stort medborgardeltagande. Men regeringen lyckades genom den ekologiska omställningens tekniska slagsida med konststycket att helt förbigå kommunernas långsiktiga arbete med att engagera invånare i Agenda 21-processen.²⁰

Hållbara städer och tätorter i Sverige – förslag till strategi

Boverkets rapport från 2004 är ganska omfattande och beskriver olika utmaningar i arbetet, varför de är viktiga och hur man kan möta dem.

Helheten är viktig och medvetenhet om det sammanlagda resultatet av kommunala och statliga beslut är en förutsättning skriver de. De förespråkar tvärsektorielt samarbete och här behöver olika delfrågor belysas tidigt så att inte målkonflikter blir synliga för sent i processen.²¹

Regeringens miljömål

I regeringens miljöarbete har man kommit fram till att man till nästa generation vill lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Därför har man jobbat fram 16 miljö kvalitetsmål. De 15 första fastställdes 1999 och det 16: de tillkom 2005. Miljömålen är:

- ❖ Begränsad klimatpåverkan
- ❖ Frisk luft
- ❖ Bara naturlig försurning
- ❖ Giftfri miljö
- ❖ Skyddande ozonskikt
- ❖ Säker strålmiljö
- ❖ Ingen övergödning
- ❖ Levande sjöar och vattendrag
- ❖ Grundvatten av god kvalitet
- ❖ Hav i balans, levande kust och skärgård
- ❖ Myllrande våtmarker
- ❖ Levande skogar
- ❖ Ett rikt odlingslandskap
- ❖ Storslagen fjällmiljö
- ❖ God bebyggd miljö
- ❖ Ett rikt växt- och djurliv

Figur 2: Visar de 16 miljömålen

ur Sammanfattning av regeringens proposition
2004/05:150

Varje mål innehåller mer konkreta delmål och exempel på åtgärder. Utgångspunkterna för utformningen av delmålen är några grundläggande värden:

²⁰ Galaz & Thorsell, 2001

²¹ Boverket, 2004, sid 7-10

- ❖ Människors hälsa
- ❖ Den biologiska mångfalden och naturmiljön
- ❖ Kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- ❖ Ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- ❖ En god hushållning med naturresurser

Delmålen ska kunna tjäna som underlag för ett lokalt miljö- och målarbete och vara uppföljningsbara på kort och lång sikt.²²

Kommunerna har enligt regeringen en central roll för att Sverige ska kunna nå miljökvalitetsmålen. Detta kan kommunerna göra genom att tillämpa miljöbalken och plan- och bygglagen. De kan också påverka genom översiktsplaner, detaljplaner och bygglov. Andra viktiga delar är att jobba med Agenda 21 och göra miljöriktiga upphandlingar.²³

Ett av miljökvalitetsmålen är God bebyggd miljö. Där står:

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”²⁴

Man skriver att det är osäkert om miljökvalitetsmålet kan nås inom utsatt tid.

De delmål som presenteras och huruvida man tror att det går att uppnå:

1. ”Senast år 2010 ska fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:
  - ❖ hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att transportbehovet minskar och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,
  - ❖ hur kulturhistoriska och estetiska värden ska tas till vara och utvecklas,
  - ❖ hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden ska bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö- som friluftsliv, samt att andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas,
  - ❖ hur energianvändningen ska effektiviseras för att på sikt minskas, hur förnybara energiresurser ska tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft ska främjas.

Delmålet kan nås.

2. Bebyggelsens kulturhistoriska värden ska senast år 2010 vara identifierade och ha en långsiktigt hållbar förvaltning.

Delmålet kan nås med ytterligare åtgärder.

3. Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder ska ha minskat med 5 procent till år 2010 jämfört med år 1998.

²² <http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/76/46/57b8b44b.pdf>, 2008-03-14

²³ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/76/46/57b8b44b.pdf>, 2008-03-14

²⁴ Sammanfattning av regeringens proposition 2004/05:150, sid 36

Delmålet blir svårt att nå.

4. År 2010 ska uttaget av naturgrus i landet vara högst 12 miljoner ton per år.

Delmålet kan nås med ytterligare åtgärder.”

Sen finns det ytterligare delmål som gäller avfall och boende.²⁵

---

²⁵ Sammanfattning av regeringens proposition 2004/05:150, sid 36

Intervjuer med kommunala planerare

Genomförande

Under teoriavsnittet var bara några av de mest kända texterna som handlar om hållbarhet och det finns oräkneligt fler därtill. Men när man sitter i sin planerarroll hamnar man i en praktisk situation som man måste hantera på något sätt. Det är där jag tycker det blir intressant för där måste teorin överföras till handling. Man kan förmodligen läsa sig till strategier för arbetet men erfarenhet behövs också. Varje situation och kommun är unik. Om det finns gemensamma nämnare är det intressant att ta tillvara på den erfarenheten de enskilda planerarna byggt upp så att man kan hantera situationen om den uppkommer igen.

För att komma åt den här erfarenheten valde jag att utföra 6 intervjuer. Jag försökte djupdyka in i varje kommuns sätt att arbeta och satte mig in i hur planerarnas tankar kretsade kring temat. De 6 personerna presenteras nedan. För att kunna jämföra kommunerna med avseende på storlek och lokalisering i landet har jag sammanställt en enkel tabell med information om kommunerna. Själva intervjuerna presenterar jag under 6 frågeställningar. Jag har inte formulerat frågorna under intervjuerna exakt som frågeställningarna utan detta är en analys av intervjuerna. Jag har valt att presentera det på det här sättet för att kunna vaska fram det mest intressanta och för att det ska bli mer tillgängligt för läsaren.

När jag valde kommunerna var mina mål att få stor spridning med avseende på storlek och var i landet de ligger. Detta gjorde jag för att se om det finns likheter eller olikheter och för att få en trovärdig helhetsbild över landet. Jag valde Malmö och Staffanstorp i södra Sverige för att de är olika stora och för att jag skulle kunna åka dit då de ligger inom kort avstånd från där jag är. Sen tog jag en liten och en stor kommun i mitten (map befolkningen) av Sverige och likadant i norra. Lycksele är dock en ganska stor kommun i sin omgivning men jag valde att inte ta en mindre för att vara säker på att det skulle finnas underlag för att kommunen skulle ha en anställd för den fysiska planeringen.

Jag tog kontakt med kommunerna per e-mail och följde upp med telefon där svaret dröjde. Jag fick intervjuer i alla de kommuner jag valt från början. Heder åt kommunerna att de tar sig tid till studenter i jakt på kunskap!

Jag dokumenterade intervjuerna med anteckningar som jag direkt efter intervjuerna renskrev till löpande text. Jag renskrev direkt för att få texten så överensstämmande som möjligt med den muntliga intervjun.

Intervjupersonerna

Christina Fransson, Lycksele kommun

Fysisk planerare

Utbildad karttekniker och började jobba på kommunen 1966. Har senare läst kurser i fysisk planering och har jobbat som det de senaste 10 åren.

Daniel Jasek, Sundsvall kommun

Har jobbat på olika delar av kommunen i 24 år. Nu på Stadsbyggnadskontoret.

Landskapsarkitekt

Ingrid Billing-Godin, Karlstad kommun

Stadsbyggnadsarkitekt

Har jobbat nästan 20 år på kommunen. Nu på stadsbyggnadsförvaltningen

Landskapsarkitekt

Johan Hjalmarson, Töreboda kommun

Stadsarkitekt Mariestads, Töreboda och Gullspångs kommuner. Har jobbat där i 4 år och har bl a hand om planfrågorna i Töreboda kommun.

Anna Fogelberg, Staffanstorp kommun

Planarkitekt

Har jobbat på stadsbyggnadskontoret i Staffanstorp i 2 månader. Tidigare konsult. Jobbar parallellt med sitt exjobb.

Mikael Wallberg, Malmö kommun

Projektledare för stadsbyggnadskontorets projekt i Hyllie. Jobbat på

Stadsbyggnadskontoret i Malmö i 4 år.

Landskapsarkitekt

Figur 3: Sverigekarta med de aktuella orterna.

www.filmcafe.numemsverigekarta.asp,
2008-04-21

Tabell

Tabell 1: kommuninformation

	Lycksele	Sundsvall	Karlstad	Töreboda	Staffanstorps	Malmö
Antal anställda som jobbar med kommunal planering	1	5-6	9	1/4	3	50
Invånare i kommunen ²⁶	12 612	94 549	82 878	9 368	20 840	280 801
befolkningstäthet invånare/ km ² ²⁷	2	29	71,1	17,2	193,7	1 799,9
Län ²⁸	Västerbotten	Västernorrland	Värmland	Västra Götaland	Skåne	Skåne
Samarbete med andra kommuner i planarbetet	nej	nej	nej	ja	nej	nej

6 frågeställningar

Hur jobbar man med ekologiskt hållbar utveckling i det vardagliga arbetet på kommunen?

Lycksele

Christina Fransson i Lycksele säger att hon inte har något speciellt sätt att jobba med ekologisk hållbar utveckling. Det är ett perspektiv som man alltid har med sig när man ska hitta den bästa lösningen i en planfråga. Hon har ingen checklista eller något sånt utan hon har med sig miljötanket och tittar på hälsa, luft, buller osv. Natur, friluftsliv och tillgänglighet är också en sak hon har med sig hela tiden.

För det mesta är det små planer som görs i Lycksele och befolkningsunderlaget är för litet för att man ska tänka på kollektivtrafik eller persontrafik med tåg. Den järnvägstrafik som finns nu är väldigt lite godstrafik, 4 tåg/dag. Det går lika snabbt med bil till Umeå, dit de flesta åker. Det är också en fin väg. Förmodligen kommer antalet tåg öka nu när de ska få guldgruvor till kommunen. De har sagt att de ska ha viss del av den farliga transporten på järnväg.

²⁶ www.sv.wikipedia.org, 2008-04-21

²⁷ www.sv.wikipedia.org, 2008-04-21

²⁸ www.sv.wikipedia.org, 2008-04-21

När man placerar industri så blir det ju mycket tung trafik så det tänker hon på att inte lägga för nära bostäder för att det stör, nära vägar för att transporterna ska gå lätt.

De har ett väl utbyggt nät för fjärrvärme. När man lägger nya bostäder tänker man på att de ska kunna anslutas. En del har också bergvärme och vissa enskilda markvärme där det går.

Man är väldigt positiv till vindkraft och planerar för detta. Man ska nu ut på samråd. Det är intresse både från kommunen och från allmänheten. Man har områden på 25000 ha totalt som är intressanta för utbyggnad och man räknar på att få plats med 350 verk. Om 1/3 av det byggs har man täckt det som är föreslaget från regeringen för Västerbottens län. Inom de här områdena finns det då valmöjligheter för företagen att placera. Det är också frågan om hur mycket stamnätet klarar.

Vad gäller klimatet så tittar man mest på översvänningsrisker och skredrisker. Men det är inga stora problem men man har lagt en säkerhetszon längs älven.

Regeringens miljömål har man arbetat in i översiktsplanen som kommunen har fastställt. Man har här även lagt till specifika mål lokalt, vad som är intressant i Lycksele.

Sundsvall

I Sundsvall, säger Daniel Jasek, har man börjat jobba med hållbarhetsbedömning. Han beskriver det som att man vid planläggning av nya projekt bedömer de tre områdena ekologi, ekonomi och socialt efter olika parametrar med betyg från 1-5. Betyget formar sen en ros, hållbarhetsrosen som blommar ut mer för högre betyg. Det här finns med i översiktsplanen och man ska också använda den i detaljplaner är det sagt. Man använder den bla för att redan i starten identifiera svaga punkter och målet med den är att skapa diskussion. Det funkar säger han. Det kan vara som en väckarklocka. Teoretiskt så om det inte uppfyller flera aspekter så avstår man från att bygga där. Rosen fungerar starkt grafiskt.

I vissa ”viktiga” projekt fattas politiska beslut att det ska byggas och sen får de göra det så hållbart som möjligt. Exempel är Birsta köpcentrum. Köpcentrum alstrar biltrafik. Det är inte alltid man kan göra någonting för att få projektet hållbart säger han.

Pappersindustri har de som alstrar mycket transporter. Där har man jobbat länge med att få de transporterna till tåg och båt. De jobbar med en kombiterminal i hamnen men det händer inte snabbt och det behövs mycket pengar. Det hänger på staten och industrin och deras prioriteringar. Det tar alltid lång tid. Detta är mer politik på riksnivå. Från kommunens håll kan de lobba.

Angående regeringens miljömål så ingår det alltid i diskussionen. De har dålig luft i Sundsvall som överskrider miljö kvalitetsnormen. Man försöker alltid ha aspekterna med när man bygger nya trafikleder. Det kan handla om att styra om trafiken eller bygga nya vägar någon annanstans. Botniabanan går fram till dem och de jobbar med att sänka ner den i en tunnel. När Botniabanan är färdig kommer det gå många fler tåg vilket blir många bomfällningar, köer med bilar som kör på tomgång. Detta är dåligt för luftkvaliteten och därför vill man sänka spåren så att trafiken kan flyta fritt.

Vattenkraft har de i norrlandsälvarna. Detta är kommunen rätt så självförsörjande på. De var också en av de första kommunerna att börja med fjärrvärme. Nätet expanderar och detta är de starka på i Sundsvall. De klarar energibiten på det här sättet säger han.

De får mycket snö som forslas bort till en kyllagringsanläggning. En stor bassäng som fylls med snön som de senare täcker med sågspån. Det används till lasarettets kylhus där de behöver både värme och kyla och detta fick de statliga pengar för att bygga.

Det finns mycket industrier vid kusten och mycket markföroreningar i kustzonen. Här gör man en stor satsning med att sanera. Det ska bli en rutin när man ska bygga att göra en markundersökning. Detta kostar pengar. De har många sågverk vid kusten. Just nu ska de ta fram en kustvattenplan där de kartlägger de områdena med de högsta ekologiska värdena. Vissa områden kan man släppa på strandskyddet. Det är en balansgång.

Kommunen äger mycket skog och den är certifierad med FSC. Skogen ska också ge pengar. Daniel Jasek har själv varit med och bildat 5 kommunala naturreservat. De var först i norrland med att skapa kommunala reservat och detta är i områden nära staden.

Karlstad

Från Karlstads kommun säger Ingrid Billing-Godin att det från stadsbyggnadsförvaltningens sida handlar om att hantera byggandet redan vid planläggningen på ett bra sätt. Det handlar om dagvattenhantering, bebyggelsens täthet, möjligheterna att spara natur, skapa gång- och cykelleder, minimera biltrafiken.

Kommunen har utarbetat en transportstrategi som börjar slå igenom men det tar tid för den att implementeras men det börjar komma. Den tittar på hur busstrafiken ska gå, hur bostäder byggs i relation till bilvägar, hur man skapar bra cykelvägar, hur transporter ska effektiviseras osv. Det finns ett stort köpcentrum utanför Karlstad. Här har man över ett stort område gjort en fördjupning av översiktsplanen. Där kommer ett nytänk nu i att hantera trafik. Man vill jobba mer med cykeltrafik som ett nytt sätt att transportera varor där man kanske kan bygga ihop kundvagn med cykel. Detta är ett EU-projekt man jobbar med där även verksamheter är inblandade.

De har en långsiktig planering om en ny tågsträckning som dessutom ska gå förbi köpcentret med nya hållplatser. Man har ännu inte riktigt med sig banverket på dessa planer men det är planer man har inom kommunen. Älvsbyhus som tillverkar småhus har startat en fabrik dit de vill ha järnvägsspår. Detta är kommunen med och driver.

Vad gäller vindkraft håller kommunen på att ta fram en tematisk översiktsplan. Politikerna är väldigt positivt inställda till vindkraft. Samtidigt ser man det vara nödvändigt att vara restriktiv i Vänerskärgården. Man vill styra var de byggs, värna om landskapsbilden och känsliga miljöer. Det finns många skyddsvärda kulturmiljöer inom kommunen. Det gäller att i ÖP hitta och uttala lägen där det kan vara bra att lokalisera dem.

Agenda 21 var ett projekt som har fortsatt i Rådruddens verksamhet där allmänheten får råd och kan ställa frågor om avfall, sopsortering, energi, transporter och där det även finns konsumentrådgivning. Miljöförvaltningen ansvarar i detta.

Översvämningsrisk är en viktig fråga vid detaljplanering i vattennära lägen. Andra frågor som tas upp vid planarbetet är föroreningar i mark och buller. Vad gäller föroreningarna i mark handlar det om att få fram uppgifter om vad som har hänt på platsen tidigare och kunna ställa krav på exploatörer eller den som ägt marken tidigare. De har ganska stora möjligheter att ställa krav säger hon.

Töreboda

I Töreboda, säger Johan Hjalmarson, hade man ingen agenda 21 samordnare utan när det var aktuellt la man ut det arbetet på varje förvaltning och tillsatte således inga nya resurser. Man arbetar med miljö inom miljövärden, kalkar sjöar och så, men det är inget som kommer in under planering. Man får från länsstyrelsen att något behövs göras.

Man har en gammal översiktsplanering från 1992. Det finns dock inget jättebehov av någon ny översiktsplanering förutom för de stora vindkraftsutbyggnaderna man ska göra i kommunen. Det

söks mycket bygglov men man har ingen strategi för hur det ska skötas. Annars är det mest tillbyggnader det söks bygglov för, främst till bostadshus men även industrier som expanderar. Vad gäller vindkraftverken handlar det om ett 40-tal snurror, uppskattningsvis 90 till 110 MW. De ska sättas både på slättmark och i skog mer konkret ett gammalt flygfält, Göta kanals mark samt enstaka privata verk hos enskilda jordbrukare.

Vad gäller MKB så har man inte så många projekt som behöver det. Man har 3-5 projekt per år men de försöker ha med miljöhänsynen överallt. Man behöver hitta former för att behandla natur, miljö, ornitologiska saker osv. Vad gäller uppvärmningen av bostäder har man en hyfsad profil. Mycket värms upp av bioenergi. Man har skog och får ved och pellets därifrån och man har även fjärrvärme.

Kommunen är i stort mycket begränsad i vad den kan påverka. Man kan bygga kvävefallor, diken som fördröjer vatten osv. Det gäller att hitta former säger han. Det behövs resurser och mandat att kunna styra enskilda markägare.

Just nu jobbar man med ett fritidshusområde där man försöker få gemensamt vatten och avlopp. De utgör dock mycket mindre åverkan än jordbruken i närheten. Han tror att staten kan göra mycket men miljöpremier osv.

I frågan om järnväg har man stambanan som går genom kommunen och någon utbyggnad av spåren är inte aktuellt. Däremot kan man jobba med trafikeringen av den befintliga, stärka järnvägen nationellt, höja skatten på lastbilstransporter osv.

Figur 4 : Foto: Annelie Kjellberg
2008-04-17

Staffanstorp

Anna Fogelberg i Staffanstorps kommun berättar att de försöker få in miljöaspekten hela tiden t ex genom att bygga kollektivtrafiknära och genom att förtäta befintlig bebyggelse. Simrishamnsbanan som går genom kommunen kommer i framtiden att åter tas i bruk. Stationsområdena utmed järnvägssträckan ger möjligheter att bygga i kollektivtrafiknära lägen. I centrum av Staffanstorp bygger man i kvartersstruktur. Bättre dagvattenhantering är en stor fråga efter förra sommarens översvämningar. Det ger ekologiska vinningar i form av fördröjning av vattnet.

Malmö

Hållbarhet, är inte bara ekologisk säger Mikael Wallberg på Malmö kommun. Man behöver definiera det. Man kan inte bara lösa den ekologiska delen. Det finns också ekonomiska och sociala delar. Hittills har man jobbat väldigt kortsiktigt med ekonomidelen. Allmänt så bygger man sämre i högkonjunktur för man tänker mer kortsiktigt. Den sociala delen är viktig i Malmö med all segregation. Man skulle kunna bygga enklaver men det är inte hållbart. Man behöver i dialog med byggherrarna jobba fram gemensamma mål. Man vill också tussa ihop byggherrarna så att de påverkar varandra om de bygger intill varandra. Samt nischa dem så att de utvecklar det de är bra på till sin spets. Kommunen styr byggrätter och de gemensamma ytorna är de som bygger stad. Han vill ladda mötet mellan bebyggelse och dessa ytor. I Hyllieprojektet har man väldigt ambitiösa grönytor.

Nu när man bygger har man ett kort ekonomiskt ansvar, kanske 10 år. De ställer krav på byggherrarna att de ska bygga 30 % hyresrätter. Då följer ett förvaltningsansvar som ger en mer långsiktighet. Om man plötsligt räknar på 30 år kan merkostnaderna för passivhus i byggskedet kompenseras mot de obefintliga energikostnaderna i det långa loppet. Det handlar om att flytta kostnader.

Hyllie blir rationellt och funktionellt planerat. Malmö präglas av 60-, 70tals trafikplanering. P-normen är jättehög även om man har lägst biltäthet. P-platserna kan senare bebyggas.

Hyllie har fått en intressant roll i regionen. Många internationella aktörer är intresserade av att bygga huvudkontor. Detta är något helt nytt för Malmö. Dessa aktörer är dock inte intresserade av det lokala. Här byggs många p-platser.

Det utreds i Malmö om man ska skaffa spårtrafik utöver citytunneln. Det skulle vara intressant, generera täthet, koppla ihop punkter, skapa kärnor osv.

MKB i början av projekt fungerar mest som ett planalibi. Men skulle den kunna användas mer som ett lokaliseringsverktyg skulle den fungera bättre.

Hyllie ska bli ett profilområde, bättre än Bo01 i hållbarhetssynpunkt. Gröna gårdar, dagvattenhantering osv. är en självklar del. Mikael ser en förebild i Berlins sätt att hantera grönska med träd invid ingångar, inte så ordnad grönska, och mer grönt men här finns en konflikt med hur gatukontoret ser på det. Träd har också nackdelen med skuggning som gör att många vill ta bort träd utanför fönster. Hans lösning är att säga att träden tillhör staden och inte bara det lokala.

De tog in en konsult för att titta på hur man kan skapa ett klimatneutralt Hyllie. Med köpcentret blir det svårt eftersom det redan håller på att byggas. Transporter är redan igång osv. Han tror på kompensation där man förbättrar gamla hus då man påverkar klimatet vid nybyggnation. Sammanfattningsvis tror han inte på lägsta krav utan mål och de erfarenheter man får. Ta det bästa och sätta ihop.

Vilket utrymme finns inom den kommunala organisationen för frågor om ekologisk hållbar utveckling?

Lycksele

Christina Fransson är den enda som jobbar med planfrågor i Lycksele men hon tar har samarbete med övriga förvaltningar i kommunen. Det fungerar bra säger hon. Det är just inom miljö och teknik samarbetet finns.

Sundsvall

Daniel Jasek har mycket samråd med miljökontoret i Sundsvalls kommun. Han använder det väldigt mycket för att stärka sina argument osv.

De är 12 som jobbar på stadsbyggnadskontoret. 5 till 6 personer jobbar med planer.

Organisationen förändras. Han tycker att han har tillräckligt mycket tid. Han känner alla och vet hur det funkar. Han har jobbat på sundsvalls kommun i 24 år, först på park och sen i kommunstyrelsen och nu på stadsbyggnadskontoret.

Karlstad

Det finns ganska stort utrymme för ekologisk hållbara utvecklingen. Med miljöpartiet i allians med socialdemokraterna och vänstern kommer miljöfrågorna ofta i fokus. Flera tjänster som berör miljöfrågorna har tillsatts de senaste åren. Stadsbyggnadsförvaltningen är den förvaltning som i Karlstad kommun har hand om planarbetet. Kommunen deltar i Bygga Bo Dialogen.

Töreboda

Den nuvarande organisationen i Töreboda ger inte utrymme för ett kontinuerligt arbete med ekologisk hållbarhet i den fysiska planeringen säger Johan Hjalmarson. Varför organisationen ser ut som den gör idag var för att man ville knyta plandelen närmare kommunstyrelsen. Johan Hjalmarson jobbar deltid i Gullspång och Töreboda med planeringen, dvs ¼ med Töreboda. Nu blev det högkonjunktur och resurserna har inte ökat även om mängden arbete ökat rejält. Tidigare, dvs. innan år 2000, var en konsult timanställd för att sköta planläggningen när det behövdes. Just då funkade det men volymen arbete har ökat markant sen dess, dock inte resurserna. Man har känt att man haft problem med ekonomin och vill inte satsa mer pengar än vad som görs nu särskilt med tanke på att befolkningen minskar varje år. Sen har det inte heller varit lättrekryterat. Man har haft ute tjänsten men inte hittat någon att anställa. Man har nu ambitionen att göra om organisationen och skapa ett samarbete mellan Mariestad, Gullspång och Töreboda inom planläggningen också.

Staffanstorp

Anna Fogelberg tycker att organisationen i Staffanstorp ger stort utrymme för att planera ekologiskt hållbart. Det är lätt att komma med egna idéer. Hon säger också att de har flera tjänster som i dagsläget inte är tillsatta, ökar arbetsbelastningen på de övriga. Man gör det man måste och hinner inte mycket mer. Som det är nu spräcker projekten ofta sina tidsramar. Vilket, säger hon, är typiskt för högkonjunkturer då projekt snabbt ska realiseras. Det saknas ofta eftertanke för att allt ska gå så snabbt. De har en platt organisation på stadsbyggnadskontoret i Staffanstorp vilket hon tycker är väldigt bra. Det ger stort handlingsutrymme för den enskilde tjänstemannen.

Malmö

Mikael Wallberg säger att de inte kan kunna allt, de 7 personer som jobbar i projektet Hyllie i Malmö. Mikael är yngst. Gruppen medlemmars erfarenheter är mest från gestaltning så de är bra på att utforma. Det är viktigt att vara öppen så de ska ha ett seminarium nu snart där de bjudit in folk som är framstående inom hållbar planering. Man blir lite otrygg. Detta är inte traditionell planering. Man släpper hängslena och hittar mål. De ska också nyanställa och omvandla några platser till arkitekter. De står inför en jättepuckel av arbete i Hyllie.

Vilka styrdokument arbetar man med i kommunen?

Lycksele

I Lycksele gjorde de en ny Översiktsplanering (ÖP) till 2006 där man pekat mycket på hållbarhet. Man har även tagit med jämställdhet i fråga om ålder, kön osv. Man har angett mål och ska titta över översiktsplanen var 4e år och revidera. Det finns också fördjupning över tätorten.

Sundsvall

Sundsvalls kommun gjorde en ny ÖP till 2005. De har också en stadsvision som är ett komplement över de centrala delarna av sundsvall. De hade konsulter som gjorde den. De använde också hållbarhetsbedömning med rosen. De har ingen direkt uttalad miljöpolicy men varje förvaltning har någon form av miljödokument.

Karlstad

En miljöanpassad trafikplan gjordes i mitten av 90-talet som har medfört att trafiken genom centrum har minskat. Transportstrategin har tagits fram för att ytterligare påverka trafiken i hela tätorten. Det finns ett naturvårdsprogram som långsiktigt värnar om skyddsvärda miljöer, djur och växter. Översiktsplanearbetet är styrinstrument för stadens utveckling. Kommunen har 12 miljömål som de arbetat fram utifrån regeringens miljömål. Stadsbyggnadsförvaltningen använder sig av kommunens miljömål men översiktsplaneringen är styrande.

Töreboda

I Töreboda kommun har man ingen miljöpolicy eller liknande. Man har en gammal översiktsplanering från 1992. I Gullspång hade man också det men den har man nu jobbat med att revidera sen 2004 men är inte klara. Här försöker man få in miljömålen, de regionala och nationella. Det är något man behöver göra i Töreboda också. Det finns dock inget jättebehov av någon ny översiktsplanering.

Staffanstorp

I Staffanstorp har för nuvarande ingen miljöpolicy, men det pågår ett arbete med att ta fram ett miljöprogram för stadsbyggnadskontoret. Man jobbar idag med de nationella miljömålen och tar alltid med dem i planprocessen. Man har ett trygghetsdokument och ett tillväxtprogram som heter tillväxt 7000 som behandlar hur man ska hantera den stora expansion som man planerar för. Hon tycker det behövs bättre styrdokument. Det skulle snabba upp planeringen och på så sätt göra den mer handlingskraftig. Det gjordes en Översiktsplanering 2002 och man är på gång att ta fram en ny. Mycket har förändrats sen dess.

Malmö

I Malmö håller man tillsammans med miljöförvaltningen och Lunds kommun på att jobba fram ett nytt dokument, "Miljöbygg Syd". Den innehåller hittills 5 inriktningar. En handlar om urban

grönska. Man ska kunna miljöklassa det man bygger i tre nivåer. Innan har man haft dokumentet "Ekologiskt Byggande". Med den har man ställt krav i samband med detaljplaner. Detta är inte bästa sättet säger han. Man behöver i dialog med byggherrarna jobba fram gemensamma mål.

Planerarnas idéer och visioner

Lycksele

Christina Fransson säger att i varje planfråga gör man en lämplighetsbedömning. Var man ska placera bostäder, om det finns översvämningsrisk. När man gör plan för industri så ser man var man ska lägga den när det gäller störningsrisk m m. Man gör en sammanvägning av alla faktorer. Att försöka se framtida konsekvenser och få den helhetsbild som eftersträvas är svårt då man arbetar med små projekt som berör enstaka kvarter, framförallt då planarbetet skall fram så fort som möjligt. Så någon helhetsbild av en idealvärld framkommer inte i arbetet.

Karlstad

För Ingrid Billing-Godin är utökad kollektivtrafik och mindre bilåkande viktiga delar. Vad som är svårt i en mellanstor stad, säger hon, är att kollektivtrafiken kostar mycket i relation till antalet användare. De har varit duktiga på att peppa för samåkning mha Internet och för ökad användning av cykel.

Man kan också se över parkeringspolicyn, vad det kostar att ställa bilen.

Hon tycker man ska ställa ökade krav på motorer och utsläpp. Det gäller även för båttrafiken.

Solenergi börjar komma, Vindkraft har de planer på och hon tycker också att fjärrvärme och biobränsle är bra.

Vad gäller solenergi är det mest en kulturfråga säger hon. Det finns inga hinder utan handlar mer om vilja. Det förvånar henne att det inte byggs mer för solenergi. Man har mycket bergvärme idag men detta har medfört problem på en del håll. Man har problem med sprickbildningar där några fått sitt vatten förstört.

Ingrid Billing-Godin är väldigt emot köpcentrum personligen. Hon har sett dem växa till och börja bli strövområden. Det ökar konsumtionen i hög grad, påverkar en att köpa saker man inte behöver. Det har gått för långt när man måste ta bilen från ena änden till den andra. Det är också en stadsmiljöfråga om att behålla livet i centrum. Tittar man 10-20 år tillbaka har centrum förändrats mycket. Det blir mer restauranger och så i centrum och det ser hon som bra. Men det hänger inte ihop med att man vill öka boendet i centrum och sen att man behöver ha bil för att åka och handla. Det handlar om måttfullhet säger hon.

Töreboda

För Johan Hjalmarsson är det transporter och jordbruket som är de viktigaste delarna att ta tag i. Töreboda är en glesbygd och det är svårt att ansluta alla till kollektivtrafik. Det går inte ihop ekonomiskt. Jordbruket är också en stor del då Töreboda har mycket jordbruksmark. Mycket näringsämnen läcker ut i sjöar och vattendrag men här har man inget ansvar från kommunen säger han. Lagstiftning kan vara ett bra sätt.

Staffanstorp

Anna Fogelberg vill ha mer blandad bebyggelse både vad gäller boendeformer och funktioner. Hon tycker att man ska satsa på en nätlik gatustruktur i tätorterna och grönstrukturens utformning är en viktig del för henne. Grönstrukturen ska vara tillgänglig både i tätorten men också längre ut från centrum där landskapsbilden idag är full av barriärer. Hon vill att man ska bygga tätare men inte för högt. Kanske kan stadsvillan vara en del av framtiden. Hon tycker det ska finnas en plan för hur marken utanför tätorterna ska användas och utvecklas, dels för att det ska sluta naggas i kanterna. Jordbruket förändras snabbt och här tycker hon att det saknas en dialog mellan jordbruket och kommunen.

Malmö

Mikael Wallberg tror att det kommer komma mer passivhus. I Göteborg ska 50 % som byggs bli detta men det kan finnas andra lösningar som tex urbana vindkraftverk, solfångare osv. Han ser inte att det finns några hinder för att bygga passivhus eller liknande. Bostadsmarknaden är kortsiktig men kommunala aktörer kan ta täten och prova på olika sätt. Att titta på livscykelanalys kan vara ett sätt. Energianvändningen är ett av våra stora problem i och med klimathotet. Man kan bygga helt gröna hus eller titta på urbana ekosystem nu när så stora ytor blir urbana ytor. Han tror att det är en fara om alla springer efter samma boll. Man behöver ha ett brett miljötank. Vi står vid ett paradigmskifte där vi måste ta ett större ansvar, socialt och ekologiskt. Han framhåller att det är viktigt att vara öppen.

Vilken möjlighet har planerarna att påverka?

Lycksele

Christina Fransson i Lycksele tycker att hon har stor möjlighet att påverka.

Sundsvall

Daniel Jasek i Sundsvall tycker att han har stor möjlighet att påverka. Är man lite taktisk så kan man lyfta fram och driva olika frågor. Det är en dragkamp ibland. Politikerna behärskar inte detta med miljö men de känner att de måste jobba med det så man kan få gehör.

Karlstad

De planer som tas fram av kommunens tjänstemän utgör underlag för politiska beslut. Ibland råder delade meningar om hur uppdraget ser ut och vad det ska innehålla. Man är ju heller oftast inte ensam i arbetet och olika planerare kan ha olika åsikter. Det gäller att vara så objektiv som möjligt i sina åsikter som tjänsteman på kommunen.

Töreboda

Johan Hjalmarsson i Töreboda tycker att kommunen i stort är väldigt begränsad i vad den kan påverka.

Staffanstorp

Anna Fogelberg tycker att hon till viss del har stor möjlighet att påverka planeringen. De är få som jobbar med planläggning i kommunen och nu när det är högkonjunktur jobbar man ofta med stora projekt, vilket ger mycket ansvar och stora möjligheter. Det som begränsar möjligheterna är att hon känner sig styrd av företrädare, hur de gjort, det är stor tidspress och man är också styrd av exploatörer och politiken. Exploatören kan ha stora ambitioner men är i slutändan styrd av att kunna sälja. I vissa fall har planuppdraget så fasta ramar att det begränsar möjligheterna att påverka för den enskilda planarkitekten

Malmö

Ang Mikael Wallbergs möjlighet att påverka så tycker han att han har relativt stor möjlighet. Men ska man jobba på det här sättet ger det en stor merkostnad.

Vilka hinder de ser för genomförande

Lycksele

Christina Fransson i Lycksele säger att inom näringslivet så tycker man inte att det är så noga. Det ska gå fort och snabbt. Men hon ser det inte som en konflikt utan snarare som en uppfriskande diskussion. De förstår att detta behövs. Hon säger också att hon inte tycker det finns några hinder när man jobbar med ekologisk hållbarhet. De är ett bra team.

Sundsvall

Daniel Jasek i Sundsvall säger att hållbar utveckling är ett begrepp man gärna använder men ingen vet vad det är. Han tycker inte det finns några direkta problem men köpcenterutvecklingen är inte hållbar säger han. De har norrlands största och man ska komma hit från hela norrland. Det finns en konflikt här med marknaden. Detta är viktigt för den ekonomiska utvecklingen och det är viktigt att måna om arbetstillfällen. Köpcentret är direkt byggt för bil. Här orkar man inte alltid ha den gröna flaggan uppe. Man försökte lösa det med dagvattenhantering för att lindra samvetet. Det finns en stark politisk vilja som driver igenom det här. Varje stad försöker expandera. Man är då villig att kompromissa. Bara vi får den där teatern eller liknande så får planeringsavdelningen göra miljön så bra som möjligt. Marknadskrafterna styr. Ett annat problem är pengafrågan. Miljarder behövs.

Karlstad

Ingrid Billing-Godin har också kommit fram till att marknadskrafterna råder och de flesta vill dit andra finns. Detta kan man tex se på Karlstads köpcentrum. Vill man ändra på detta måste man ha väldigt tydlig politisk styrning. I Karlstad är tillväxt ett stort mål. Ju fler som vill etablera sig desto större möjlighet till tillväxt i kommunen. Det är dessa krafter som råder och hon känner hopplöshet i att styra förläggningen av handel. Hon tycker att man behöver jobba fram planer för

alternativ. Men det har varit ett stort tryck och man hinner inte med. Man behöver mer flexibla planer.

Det tog 3 år att få igenom planen för handelsetableringar i östra delen av kommunen och intresset för att etablera sig där hann lägga sig under tiden.

Som planerare har man inte har alla kort på bordet. Förhandlingar sköts ofta på hög politisk och tjänstemannanivå. Besluten kan vara tagna redan innan planeringen påbörjas. Det är bra för kommunen tänker de. De har ett annat synsätt. Ett exempel är Löffbergs Lila Arena – ishallen där Färjestad spelar sina hemmamatcher – den byggdes om till jättestor till arena i ett väldigt dåligt trafikläge. Färjestadsklubben tryckte på och hade kontakter på höga poster.

Politiken har förändrats på senare tid säger hon. Nu för tiden känns det som om besluten är mera kortsiktiga - man inviga och klippa band.

Alla är heller inte helt överens om vad god bebyggd miljö är.

Ett problem vid exempelvis järnvägsutbyggnad är att det är banverket som bygger spår och de måste se att det blir ekonomiskt lönsamt.

Töreboda

I Töreboda är enligt Johan Hjalmarson organisationen det största hindret då den helt enkelt inte ger något utrymme till ekologisk hållbar planering. Mängden arbete har ökat markant men det har inte resurserna. Det har inte heller varit lättrekryterat. Ett annat problem är att översiktsplaneringen är från 1992 så de har ingen strategi när det kommer in bygglovsansökningar.

Johan Hjalmarsson känner också att kommunen i stort är mycket begränsad i vad den kan påverka.

Staffanstorp

Anna Fogelberg i Staffanstorp tycker att det största hindret är att man inte är överens om vad hållbart byggande är. Det är svårt att argumentera för rätt och fel då regeringens miljömål är just mål och det finns många svar på hur man kan nå dem. Just nu fokuserar media mycket på klimatförändringen men problemet med miljön är mycket mer komplext än så.

Många gånger kommer man som planarkitekt in sent i processer. Om de har pågått i 10-15 år kan man inte förkasta det som kostat flera hundra tusen.

Konkurrens mellan kommuner ser hon som ett stort problem. Det gör att man t ex etablerar extern handel i form av köpcentrum och andra kluster för att ta handelsandelar från grannkommunerna vilket ökar biltrafiken. Det saknas idag en regional plan som skulle kunna förhindra detta. Region Skåne har ambitioner men egentligen inga befogenheter. Man är väldigt rädd för att tassa på kommunernas planmonopol.

Hon upplever att man har en brist på resurser. Tidspress och underbemanning gör att man inte alltid har tid att engagera sig så mycket i ett projekt som man skulle vilja.

Den förhärskande planeringstraditionen gör att man bygger på ett visst sätt. Det är enkelt och stöter på lite motstånd.

Malmö

Det finns inga inbyggda hinder säger Mikael Wallberg i Malmö. Det är när det kommer till politikernas beslut då vissa aktörer blir inte aktuella. Ekonomin kan vara ett hinder. Det behövs nytänkande och vi måste vara öppna. Planeringen måste få ta tid. Dialog är viktigt. Hyllie ska bli en del av staden och denna planering tar mer tid.

Det måste också vara rimligt. Det är inget som hindrar att vi kan ställa högre krav än kommunerna runt omkring oss. Någon måste bara vilja bygga.

Diskussion

Metoddiskussion

Malmö och Staffanstorps var intervjuer öga mot öga och de resterande gjorde jag via telefon. Det blev så för att jag bor relativt nära dessa två och de efterfrågade det också. Det var stor skillnad på de olika metoderna. När man satt i samma rum kunde intervjupersonen se att man satt och antecknade och letade efter frågor. Samspelet blev då ett annat. Per telefon kan dessa tysta stunderna uppfattas annorlunda och flera av dem fortsatte prata och kom ofta djupare in på ämnet. När man har en muntlig intervju kommer minspel och kroppsspråk att påverka.

Jag hade valt att anteckna under intervjuerna istället för att spela in dem. Jag har uppfattat både fördelar och nackdelar med båda metoderna. En svaghet med antecknandet är att mycket uppmärksamhet från mig gick till att skriva. Jag fick då mindre tid till att föra samtalet framåt och ha koll på att jag fick svar på allt jag ville ha svar på. Spelar man in intervjun har man större möjlighet att verkligen lyssna på vad de säger. Ibland var det svårt att tyda vad jag skrivit. Fördelarna med antecknandet var att det gick snabbare och enklare att behandla efter intervjun. Jag behövde inte leta rätt på en diktafon eller förlita mig på teknik.

Det kändes som att nackdelarna blev mindre och mindre efter hand. Jag fick koll på frågorna när jag haft en intervju och då blev det lättare att se så att man fått med allt. Jag blev snabbare på att anteckna och trots det också tydligare. Efterhand, när jag blivit mer insatt i hur det kunde fungera på en kommun, visste jag ungefär vilka svar jag skulle kunna få vilket också underlättade antecknandet. Allt detta ledde till att jag kunde lägga mer och mer uppmärksamhet på samtalet och i slutet gick det smidigt.

Den största nackdelen med antecknandet som dokumentation, som jag nu i efterhand kan konstatera, är att det blir svårare att hävda att något verkligen har sagts. När verifieringarna och kompletteringarna kom in kände jag att detta var en stor brist då mycket av det mest knivskarpa som sagts togs bort.

När jag höll intervjuerna hade jag ganska många frågor framför mig som jag utgick ifrån. Efter första intervjun bestämde jag också de 5 första frågeställningarna som jag skulle presentera intervjuerna under. De blev som teman att behandla under intervjuerna. Den 6e frågeställningen kom från min övergripande frågeställning och kompletterar de föregående 5. Frågeställningarna och frågorna var avsedda för att jag skulle närma mig problemet från olika håll under intervjuerna. Det var ett sätt att cirkulera kring huvudfrågeställningen för att leda in intervjupersonerna på olika banor och få en så komplett helhetsbild som möjligt. Jag märkte att det blev mer givande intervjuer desto mer tydlig jag var med mitt syfte.

För att få en bra intervju kände jag att det var viktigt att det blev ett samtal. Intervjupersonen behövde få respons, om än objektiv, för att det skulle kännas bekvämt att prata. Men i ett samtal blir det, som jag också hört andra påpeka, lätt att ställa ledande frågor. Detta är ett problem då det kan påverka till att man mer får de svar man vill ha. En annan sak som kan minska objektiviteten

är att man inte alltid uppfattar de saker som man inte förväntar sig höra eller aldrig hört förut. Har man hört något en gång så är det mycket lättare att höra det igen och låta tanken utvecklas och fördjupas. Jag hoppas eliminera det så mycket som möjligt med skriftliga verifieringar och kompletteringar från intervjupersonerna av analysdelen.

En positiv sak med att grunda uppsatsen på intervjuer istället för litteratur är att jag upplever det mycket lättare att ha ett kritiskt förhållningssätt till talad information. Jag tror att det haft en positiv inverkan på uppsatsen.

Jag tror att antal intervjuer och val av kommuner var bra. När jag kom mot slutet av intervjuprocessen började jag känna att vissa saker blev återkommande. Intervjuerna var dock alla väldigt olika varandra vilket jag kommer att behandla i resultatdiskussionen. Fler kvalitativa intervjuer hade blivit ett för stort arbete för att passa in i tidsplanen. Jag försökte få en intervju från Svenska Naturskyddsföreningen med deras knappa resurser räckte inte till den tiden så de hänvisade till hemsidan.

Innan jag gjorde intervjuerna övervägde jag att läsa litteratur om kommuners organisation men i efterhand kan jag konstatera att jag fått ganska god inblick i det genom intervjupersonernas beskrivningar. Det var också olika i olika kommuner. Att intervju är en metod jag tycker mycket om då den ger mig mycket positiv energi. Det gjorde det både lättare och roligare att arbeta med uppsatsen. Litteraturen tycker jag var ett bra komplement för att behandla vissa ämnen. Jag tror att de förhöjer varandra.

Resultatdiskussion

Alla 6 intervjuerna var väldigt olika. Töreboda hade stora problem med organisationen och bristande resurser. De är en liten kommun utan någon större tätort och möter problem med avfolkning som ger en nedåtgående spiral ihop med resurserna. I Malmö var de många och hade tid med visionära idéer men marknaden satte tryck på dem. Stora projekt och att det ska gå så snabbt i högkonjunktur påverkade arbetet. I Lycksele verkade de väldigt team-inriktade. Hon verkade ha ett mer praktiskt tänk där man bara ser de problem man jobbar med eller direkt kan påverka. I Karlstad verkar det finnas viss hierarki och kontaktnät är viktigt för att få saker att hända. I Sundsvall var miljörosen viktigast i hållbarhetsplaneringen. I Staffanstorp jobbade en ung och visionär kvinna som själv hade analyserat situationen mycket.

Många av dem reagerade starkt på köpcentrum. Ingen tyckte det var hållbar planering men ändå byggs de. I detta exempel var det som hindrade planerarna att planera hållbart flera saker. Beslut togs på en högre hierarkisk nivå. Man hade argument om tillväxt, arbetstillfällena och en kamp om kunder. Det fanns en konkurrens mellan kommuner som vilar på kommunernas planmonopol. Marknadskrafterna var starkare än den kloka planeringen. Allting var tvunget att gå snabbare än den egentliga planprocessen så att inte näringslivet skulle tröttna.

Anna Fogelbergs idé om lösning på det här problemet var att upprätta en starkare regional eller nationell plan. Den skulle kunna bortse från konkurrensen. Hon hänvisade till Danmark som exempel där man förbjudit extern handel överallt förutom i Köpenhamn som behövde konkurrera

med Malmö. Enligt Region Skånes hemsida jobbar de dialogform med samarbetspartners och inom olika nätverk i sin planeringsstrategi.²⁹

Brist på resurser har utpekats som ett hinder. Kommunernas organisation gör att de har svårt för att anpassa arbetsstyrkan till konjunkturen. Arkitekterna har också tagit slut så man har haft svårt att nyanställa. I glesbygdskommuner med nedåtgående befolkningsutveckling minskar resurserna och leder till en ond cirkel. I Töreboda var man mindre benägen att då lägga pengar till planeringen. Tidsbrist hänger ihop med resurserna men påverkas också av näringslivets påtryckningar och konjunktursvängningarna.

Ett problem som flera tagit upp är man är oense om vad ekologisk hållbar utveckling är. I regeringens miljömål finns avsnittet god bebyggd miljö men detta är lite luddigt skrivet som Anna Fogelberg påpekar och kan innebära många olika saker för människor. Daniel Jasek hävdade tom att hållbar utveckling bara är ett begrepp man slänger sig med utan att veta vad det är. Jag tror inte det är kunskap som saknas utan bara att man måste hålla sig öppen som Mikael Wallberg säger.

Ett resultat jag inte förväntat mig var att alla var så positiva. Jag blev förvånad när de inte såg fler hinder eller brister i sina kommuners arbete. Kanske var det naiv okunskap om processerna från min sida eller kanske friska, nytänkande ögon. När man blivit en del av systemet och ansvaret även vilar på de egna axlarna antar jag att man på något sätt måste känna sig nöjd för att arbetet inte ska bli för belastande. Ändå tror jag att denna nöjdhet kan vara en stor bov. Man måste kunna ta distansen och se på det egna arbetet kritiskt för att kunna utvecklas. Och utveckling är precis vad vi behöver för att kunna ändra de invanda mönster som inte tagit oss längre mot ett ekologiskt hållbart samhälle.

När jag skickade ut texterna för verifiering till kommunerna kom det förslag på ändringar som jag tyckte var tillrättaläggningar i efterhand. Tidigare kritiska uttalanden togs tillbaka och mer försiktiga kommentarer skrevs. Jag tar detta som ett tecken på att ämnet är väldigt känsligt. Man vill inte ifrågasätta andra och det är i sig ett hinder. Jag tror dock även på att dialogen mellan olika grupper är viktig i det hållbara arbetet och ett ifrågasättande kan kanske skada relationer så att arbetet skulle bli sämre. Vi behöver tillsammans hitta mål. Men trots det måste någon också våga ställa krav så att arbetet förs framåt. Kritiserande behöver inte vara rätt metod. Om man istället skulle kalla kritiserandet för synliggörande av hinder klingar det annorlunda. Om vi på ett ödmjukt sätt synliggör hindren och sedan tillsammans gör något åt det kan vi komma långt.

En känsla jag fick när jag var ute och intervjuade var ändå att det händer väldigt mycket just nu. Vi står inför ett paradigmskifte som Mikael Wallberg sa. Det pyr lite här och var med nytänk och fokus på miljöfrågor. Kanske är det på gång och vi kommer att få se frukten av det om ett antal år. Planeringsprocessen är som sagt ganska långsam. Det finns ett intresse.

Jag anar en skillnad i arbetet mellan olika stora kommuner. Stora kommuner har ofta mer resurser och kan lägga mer energi på nytänk. De yngre intervjupersonerna verkade mer visionära. Om det finns någon skillnad på var i landet kommunen ligger så är det svårt att säga något om det med så

---

²⁹ <http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=5861>, 2008-04-30

få kommuner som underlag. Det gäller även de två tidigare påståendena. Den skillnaden jag anade var att de i allra sydligaste Sverige tänkte på det sättet som jag lär mig i skolan i Alnarp, Skåne. Vi har samma kontext, samma sätt att resonera. Om det är positivt eller negativt i förhållande till de andra kommunernas tankesätt vet jag inte. Sverige är ganska långt så det vore underligt om det inte fanns några kulturella skillnader mellan norr och söder. Det verkade viktigare i norr att hålla ihop gruppen. I söder är befolkningen avsevärt större och man blir kanske mer anonym, vilket kan leda till att man vågar sticka ut mer.

Slutsatser

Hittade jag det jag sökte frågar jag mig. Jag känner mig klokare på det sättet att jag fått inblick i olika kommuners arbete men om jag kommit närmare en lösning av problemet vet jag inte. Jag kommer fram till samma saker som jag läst i text: vi måste samarbeta och planera långsiktigt. Detta är en komplex sak att jobba med som planerare och den sociala delen med att vårda relationer är en viktig del av arbetet.

Planeraren på kommunen är en person i ett sammanhang. Det går inte att förändra världen som ensam planerare om man inte har stöd från resten av organisationen. Politiker, näringsliv och befolkning måste dra åt samma håll.

Istället för att fastna i definitionen av begreppet ekologisk hållbarhet måste vi komma vidare i diskussionen och se vad vi konkret kan förverkliga. Vi måste vara öppna och konstant jobba med frågan. Vi behöver en gränsöverskridande dialog mellan alla parter. Kommunerna behöver lägga resurser på att få tid att diskutera ekologisk hållbarhet tillsammans. Man behöver komma fram till ett gemensamt synsätt som leder vidare till handling.

Marknadskrafterna styr så antingen kan vi omstrukturera hela det globala samhället eller så får vi hitta argumenten som visar att det är lönsamt att planera mer långsiktigt.

Källförteckning

Tryckta källor

Kvale, Steiner, 1997, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund

Boverket, 2004, *Hållbara städer och tätorter i Sverige – förslag till strategi*, Karlskrona

Miljö- och naturresursdepartementet, 2003, *Förenta Nationernas konferens om miljö och utveckling - Rio-deklarationen*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/6936>, 2008-03-19

Regeringens skrivelse 2002/03:29, *Johannesburg*

Regeringskansliet, 2000, *Agenda 21 – en sammanfattning*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/6936>, 2008-03-19

Regeringens skrivelse 1997/98:13, *Ekologisk hållbarhet*

Sammanfattning av regeringens proposition 2004/05:150 *Svenska miljömål– ett gemensamt uppdrag*

Galaz R, Victor & Thorsell, Jerker, 2001, *Miljöpolitik utan plats för folket*, artikel ur Svensk Natur 2001:2

Elektroniska källor

<http://www.regeringen.se/sb/d/2055> , 2008-03-14

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/76/46/57b8b44b.pdf> , 2008-03-14

<http://www.lu.se/om-lunds-universitet/policydokument-och-planer/haallbar-utveckling/definition-av-haallbar-utveckling>, 2008-03-19

http://sv.wikipedia.org/wiki/H%C3%A5llbar_utveckling, 2008-03-19

http://sv.wikipedia.org/wiki/T%C3%B6reboda_kommun, 2008-04-21

http://sv.wikipedia.org/wiki/Malm%C3%B6_kommun, 2008-04-21

http://sv.wikipedia.org/wiki/Lycksele_kommun, 2008-04-21

http://sv.wikipedia.org/wiki/Sundsvalls_kommun, 2008-04-21

http://sv.wikipedia.org/wiki/Karlstads_kommun, 2008-04-21

http://sv.wikipedia.org/wiki/Staffanstorps_kommun, 2008-04-21

www.filmcafe.numemsverige.karta.asp, 2008-04-21

<http://www.regeringen.se/sb/d/6936>, 2008-03-19

<http://www.regeringen.se/sb/d/3807>, 2008-03-19

<http://www.flickr.com/photos/ecstaticist/1340787730/>, 2008-04-29

<http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=5861>, 2008-04-30

Muntliga källor

Hjalmarson, Johan, stadsarkitekt Töreboda kommun, telefonintervju 2008-03-13.
Verifierat 2008-04-30

Wallberg, Mikael, landskapsarkitekt och projektledare i Malmö kommun, intervju 2008-03-20
Verifierat 2008-04-30

Fransson, Christina, fysisk planerare i Lycksele kommun, telefonintervju 2008-03-26
Kompletteringar och verifierat 2008-04-24

Billing-Godin, Ingrid, landskapsarkitekt i Karlstads kommun, telefonintervju 2008-03-26
Kompletteringar och verifierat 2008-04-28
Kompletterande telefonsamtal 2008-04-30

Jasek, Daniel, landskapsarkitekt i Sundsvalls kommun, telefonintervju 2008-03-27
Kompletteringar och verifierat 2008-04-24

Fogelberg, Anna, landskapsarkitekt i Staffanstorp kommun, intervju 2008-04-01
Kompletteringar och verifierat 2008-04-25